

Ese de dōve ori in septemana:
Joi-a si Dominec'a.

Pretiulu de prenumeratiune:

pre annu intregu . . . 6 fl. v. a.
„ diumetate de annu . . . 3 fl. v. a.
„ patrarin de annu . . . 1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainetate:

pre annu intregu . . . 9 fl. v. a.
„ diumetate de annu . . . 4 fl. 50 cr.

LUMINA.

Fóia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Correspondintiele si banii de prenumeratiune se se adreseze de dreptulu: Redactiunei „Lumina” in Aradu, cancelari'a episcopesca. Pentru publicatiunile de trei ori, ce contienu cam 150 de cuvinte (spatiu de 20 sire garmond) tacs'a e 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl. era mai sus 5 fl., intielegandu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretiulu publicatiunilor se se anticipe

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

Aradu, maiu ²⁹/₁₇. 1873.

Literatur'a classica ar fi mai norocosa, deca in sfer'a oratoriei pe langa vorbirile pline de frumsétia ale lui Cicero, ar posiede astadi si poterea argumintelor lui Hortensiu, desfasurate intr'o vietia publica de 40 de ani cu unu efectu, in catu in multe casuri procesuali de insemnatate, amendoj jocau o rola comuna, in carea Cicero ave partea esordiului si a epilogului, ér' Hortensiu tractati'a.

Biseric'a crestina in asta privintia e mai norocosa, ca-ci Parintii cei vechi condusi de unu spiritu prevedietoriu, s'au ingrigitu prin lege, ca spre aperarea drepturilor lor bisericesci se iee fiesce-care Metropolitu in copia conclusele sinodeloru; astu-feliu codicele de canone, ce le-a avutu biseric'a inca in seclii cei d'antaiu s'au conservatu in integritate si nefalsificate pana in dilele nostre, precum acést'a forte nimeritu a demustrat'o parintele Mitropolitu gr. cath. Vancea, cu ocasiunea conciliului trecut, in faci'a Prelatiloru bisericej apusene.

Multu a suferitu biseric'a crestina in genere, dar' a suferitu de-osebi multu Ierarchi'a nostr'a romana. A suferitu ea lovitori grele din diferite parti si totusi astadi esiste ca unu arbore, ce se desvólta si din di in di mai tare se inaltia catra ceriu; redacinile acestu'a sunt scutite de vijuliile timpului, ma in catu arborele se clatina si incovie de vinturi in tote partile: redacinile si prin ele arborele capeta o putere de vietia mai mare.

Ferice de poporulu si biseric'a care potu areta lunei istori'a trecutului seu; pentru-ca datele istorice sunt atatea redacini ce contienu suculu necesariu pentru pomulu vietii, si istori'a — dupa Cicero — e magistr'a vietii, lumin'a adeverului, marturi'a timpului si oglind'a provedintiei dumnieescei.

Acelor'a, cari voescu a cunošce si a studia din te-meiu istori'a Ierarchiei nostre romane ortodocse: nu le potemu recomandá din destulu „Vechi'a Metropolia” data in Sibiu la anulu 1870 de parintele archimandritu Nicolau Popea. In aceea voru vedé lumin'a adeverului in tota splendorea despre trecutulu plinu de lupte si de suferintie alu romaniloru ortodocsi din acést'a Metropolia.

Opulu acest'a tractéza si despre eparchiele din Aradu si Caransebesiu, incatu aceste sunt parti constitutive in Metropolia nostra restaurata, si in care la pag. 324 si 325. se afla in traducere romana cuprinsulu diplómeloru imperatesci, un'a referitoria la amplificarea eparchiei Aradului, alt'a la infiintierea de nou a eparchiei Caransebesiului.

Cugetamu a nu fi de prisosu, deca — incatu ne privesce pre noi Aradanii mai de aprópe — vomu amplifica in Lumina, cele comunicate in Vechi'a Metropolia si vomu inprospeta istori'a constituirei eparchiei nostre Aradane prin comunicarea diplomei imperatesci in originalu latinu si in traducere romana, pecum si a cuvintariloru, ce cu ocasiunea publicarii diplomei intemplate in 5/17 septemvre 1865. in biseric'a catedrala din Aradu — le-a

tienu de o parte Comitele supremu alu Aradului Georgiu Pop'a ca comisariu regeseu, de alta parte Preasanti'a Sa parintele Episcopu alu nostru Procopiu Ivacicoviciu.

Aflamu aceste de lipsa in interesulu istoriei speciale a eparchiei nostre aradane, ér' solenitatea se afla descrisa in detaiu in Nr. 74. alu Telegrafului romanu din acelasi anu, prin condeiulu Dlui Melarianu din Aradu.

I. Goldisiu.

Diplom'a imperatesca.

Nos Franciscus Iosephus Primus Divina Favente Clementia Austriae Imberator, Hungariae, Bohaemiae, Lombardiae et Venetiarum, Dalmatiae, Croatiae, Slavoniae, Galiciae, Lodomeriae, et Illiriae, Rex Apostolicus, Archidux Austriae, Magnus Dux Cracoviae, Dux Lotharingiae, Salisburgi, Styriae, Carinthiae, Carnioliae, et Bucovinae, superioris et inferioris Silesiae, Magnus Princeps Transilvaniae, Marchio Moraviae, Comes Habsburgi et Tirolis, Magnus Woiwoda Woiwodatus Serbiae. etc. etc.

Paterna erga gentem Romanicam ecclesiae graeci ritus orientali addictam, sollicitudine commoti, demissis ejusdem precibus, ut nexus, quo hucusque Metropoliae Carlovicensi juncta erat, solvatur, eique suus Metropolitae condonetur, quatenus in Regno Nostro Hungariae et Magnae Principatu Transilvaniae imperio Nostro subdita est, Benigna Resolutione Nostra, die vicesima quarta mensis Decembris anno Domini, millesimo octingentesimo sexagesimo quarto data, satisfacere dignati sumus, emergentique inde necessitate, illis parochiis, quae in Regno Nostro Hungariae ad haec usque tempora spirituali jurisdictioni Episcoporum Aradini, Temesvarii et Versecii obnoxiae erant, habita novi, rerum status ratione, congrue providenti, eadem, quae supra memorata, Benigna resolutione Nostra, de Potestatis Nostrae plenitudine et Auctoritate suprema constituimus, ut parochiae haec Romanicae duorum Antistitum curae concedantur, quorum alter more hucum solito Aradini, alter vero Caransebesii sedem habiturus est. —

Eparchia Aradiensis, quo ad partes a fluvio Marisio septemtrionem versus sitas, exmissis solum modo parochiis serbicis, eosdem quibus antiquitus gavisus est, fines incolumes retinebit ad meridiionalem vero dicti fluvii plagam ditio ejus augebitur et dilatabitur. Omnes quippe parochiae Romanicae quae in circuitu protopresbyteratuum Hasiensis, Lippensis, Temesvariensis, Osanadensis, Magno Kikindensis et Becskerekensis inveniuntur, aut successu Temporis inveniuntur, cum eparchiae Aradiensi connectuntur. Qua divisiane et circumscriptione, quam pro futuro. donec aut Nostra aut Successorum Nostrorum Voluntate

aliter constitutum fuerit, stricte servandam jubemus, facta, serio mandamus ut singuli graeci ritus orientalis et nationis Romanicae homines, quorum sedes in memoratis partibus eparchiae Aradiensi adscriptis reperiuntur, Episcopum Aradiensem, qui episcopali munere modo ibidem fungitur aut serius vi legitimae Nominationis et Confirmationis Nostrae eodem munere functurus est, pro vero suo Antistite recognoscant debitamque ipsi obedientiam in rebus, ad ecclesiasticam ejus jurisdictionem spectantibus, prestant. Horum testimonio praesentes literae, manu Nostra subscriptae et sigillo Nostro Caesario-Regio munitae, dabantur in imperiali Urbe Nostra, Viennae, die sexta mensis Iulii, anno Domini millesimo octingentesimo sexagesimo quinto, Regnorum Nostrorum decimo septimo.

(L. S.) **Franciscus Iosephus** m. p.

Alexander comes a Mensdorf Pouilly m. p. M. L. T.

Antonius eques de Schmerling m. p.

Carolus eques de Frank m. p. M. L. F.

Georgius Majlath de Székely m. p. Cancellarius Regius Hungarico Aulicus.

Franciscus L. B. a Reichenstein m. p. V. Cancellarius Trannico Aulicus.

Ad Altissimum mandatum Sacrae Caesareo-Regiae Apostolicae Majestatis proprium, *Iosephus Ivicek* m. p.

(Urmédia diplom'a intraducere romana.)

Noi Franciscu Iosifu Antaiulu, din grati'a lui Dumnedieu Imperatoriu alu Austriei, Rege apostolicu alu Ungariei, Bohemiei, Lombardiei, si alu Venetiei, Dalmatiei, Croatiei, Slavoniei, Galitiei si alu Iliriei, — Archiduce alu Austriei, Mare Duce alu Cracoviei, Duce alu Lotharingiei, alu Salisburgului, Stiriei, Carintiei, Carnioliei, alu Bucovinei si alu Silesiei superiori si inferiori, — Mare principe alu Transilvaniei, Marchionu alu Moraviei, Comite alu Habsburgului si alu Tirolului, Mare Voivodu alu Voivodatului Serbiei s. a.

Miscati prin parintesc'a amore catra gintea romana credintioasa Bisericeii greco-orientali, Ne amu induratu a implini prin benign'a Nostra resolutiune din 24. Decembre 1864. umilitele rugari ale aceleiasi, ca se se desfaca legatur'a, prin carea pana acum a fostu impreunatu cu Metropoli'a din Carlovitiu, si incatu aceeasi e supusa stapanirei Nostre in regatulu Nostru Ungari'a si in Marele — principatu Transilvani'a, se se dea Metropolitu propriu, — otarimu din necesitatea provenita de aci, cu privire la nou'a stare a lucrariloru, pentru ingrigirea cuviintiose a acelu parochii, care in regatulu Ungari'a au fostu pana acum supuse jurisdictiunei spirituale a Episcopiloru din Aradu, Timisiór'a si Versietiu, prin aceeasi susu memorata benigna resolutiune a Nostra si autoritate suprema, ca parochiele acelea romane se se concreda ingrigirei a doi Archierei, dintre carii unulu, dupa obiceiulu de pana acum 'si va ave scaunulu seu in Aradu, era cela-laltu in Caransebesiu.

Eparchi'a Aradului, ce privesce la partile despre media-nopte dela fluviulu Muresiului, scotiendu-se afara numai parochiele serbesci si-va pastrá intregu aceleasi margini, de care s'au bucuratu din vechime; era in partea de mediadi a disului fluviu poterea acelei'a se va mari si estinde. Tote parochiele romane adeca, care se afla seu in viitoriu se voru afla in cerculu protopresviteratorulu Hasiasitului, Lipovei, Timisiórei, Cianadei, Chichindei mari Beciherecului se adneca eparchiei Aradului.

Care impartire si marginire, dupa ce se va face, demandamu se se tiena strinsu in viitoriu, pana candu seu prin voi'a Nostra, seu a urmatoriloru Nostru se va decide altfelu, mai departe demandamu, ca singuraticii ómeni de ritulu greco-orientale si de natiunea romana, a caroru locuintia se afla in partile memorate adserise eparchiei Aradului, pre Episcopulu din Aradu, care porta acolo acum oficiu episcopescu, seu in poterea denumirei legitime si a confirmatiunai Nostre mai tardiu va purta acelu oficiu, se-lu rocunósca de alu loru Archierou adevératu si se-i dea cuviintioasa ascultare in lucrarile ce privescu la jurisdictiunea bisericésca a acelu'a.

In adevérulu acestor'a diplom'a acést'a, carea e subscrisa cu man'a Nostra si e intarita cu sigilulu Nostru Cesareo-regiu, am datu-o in imperial'a Nostra Cetatea Vien'a, in diu'a siesa (6) a lunei Iuliu la anulu 1865. carele e anulu 17-le a imperatiei Nostre. *Franciscu Iosifu* m. p. (L. S.) *Alesandru de Mensdorf — Pouilly*

m. p. Locutienetoriu de Marsialu, Antoniú cavaleru de Schmerling m. p. Carolu cavaleru de Frank m. p. Locutienetoriu de Marsialu, Georgiu Majlath de Székely m. p. Cancellariu regio-hungarico-aulicu, Franciscu Baronu de Reichenstein m. p. Vice-cancellariu de curte alu Transilvaniei. — La prénaltulu mandatu alu Maiestatii Sale Cesareo-regio-apostolice *Iosifu Ivicek* m. p.

(Adeverire despre publicarea diplomei imperatesci, indorsata pe originalu)

Altissimum hoc Diploma conformiter gratiosorum Excelsae Cancellariae Regiae Hungarico — Aulicae sub 13. Iulii a. c. Nr. 10471. emanatorum, et via Excelsi Consilii Regii Locumtenentialis Hungarici sub 19. Iulii a. c. Nr. 56,819. intimatorum Ordinum, per infrascriptum Comitatus Aradiensis Supremum comitem, qua fine publicationis ejusdem altissimi Diplomatis per Suam Caes. Reg. et. Apost. Maiestatem clementissime designatum Commissarium, in Cathedrali neoaedificata Ecclesia romanica graeco-orientalis Ritus Aradiensi, praesentibus copiosissimis fidelibus ejusdem Ritus, adstantibus item status civilis ac militaris auctoritatibus, in originali textu latino, versione item romanica solenniter publicatum subinde vero ad manus Illustrissimi ac Reverendissimi Domini procopii Ivackovics Episcopi gaeco-orientalis Ecclesiae Aradiensis, scopo perpetuae conservationis, consignatum esse, praesentibus notum testatumque redditur.

Signatum Aradini 3/17. Septembris, 1865.

Georgiu Pop'a de Tövis m. p. *Procopius Ivackovics* m. p. Inclyti Comitatus Aradiensis supremus Comes, qua hoc scopo altissimo denominatus Commissarius. Episcopus Aradiensis.

Nicolaus Philimon. m. p. Inclyti Cottus Aradiensis ord. notarius altissimi hujus Diplomatis Actuarius.

Ioannes Goldisiu m. p. Inc. Cottus Arad. V. notarius.

Myron Roman m. p. Protosyncellus S. Theologiae Professor et S. Sedio Consistoriali Asessor.

Ioannes Racz m. p. Protopresbyter Aradiensis.

Sigismundus Popoviciu m. p. Inclyti Cottus Aradiensis ordinarius Index Nobilium.

Emanuel Missics m. p. Inclyti Cottus Aradiensis asessor

Florianus Varga m. p. Inclyti Cottus aradiensis vice-notarius.

Lazarus Ionescu m. p. advocatus et communitatis Ecclesiasticae Aradiensis Praeses item Ven. Cons. Arad. fiscalis

Ioannes Popoviciu-Deseanu m. p. advocatus et communitatis Eccl. Arad. fiscalis.

Georgius Suciu m. p. Curator Eccl.

(Adeverintia din partea Preasantitului Domnu Episcopu alu Aradului despre primirea diplomei imperatesci.)

Infrascriptus Ecclesiae greco-orientalis Dioecesanus Episcopus Aradiensis, tenore praesentium fidem facio et attestor. Altissimum Diploma dto Viennae 6-eae Iulii, 1865. vigore cuius Sua Sacratissima Caes: Regia et Apostolica Majestas, gloriose regnans Imperator Austriae et Rex Hungariae, Franciscus Iosephus Primus, nexum, quo gens romanica, Ecclesiae graeco-orientali addicta Metropoliiae Carloviczensi hucadusque juncta erat, solvere, eidem genti Metropolitanum donare, et partes septentrionales Dioecesis antehac Temesvariensis, ad fluvium Marusium sitas, quoad populum, romanicum Ecclesiae greco-orientalis, Dioecesi Aradiensi incorporandas disponere gratiosissime dignabatur, mediante Illustrissimo Domino Georgio Popa de Tövis, Inclyti Comitatus Aradiensis Supremo Comite, in Cathedrali neoaedificata Ecclesia mei ritus Aradiensi, sub hodierno cultu divino, praesentibus copiosissimis fidelibus mei ritus, adstantibus item status civilis ac militaris Auctoritatibus, in originali textu latino, versione item romanica solenniter publicatum, subinde vero ad manus meas scopo perpetuae conservationis actu con-

signatum, factoque ad dorsum ejusdem super solenni hacce publicatione legali testimonio, demum ad Archivum Dioecesis meae Aradiensis repositum esse.

Signatum Aradini, die 5/17-a Septembris anno Domini 1865.

Procopius Ivackovics, m. p.

Episcopus Aradiensis.

(L. S.)

Ad gratiosum Suae Illustritatis Episcopalis mandatum

Miron Roman, m. p.
Episcopalis Protosyncellus.

Cuvintarca nemuritoriului Comite supremu alu Aradului *Georgiu Pop'a*, carea ca comisariu regescu a tîenut'o cu ocaziunea predării diplomei imperatēscî in biserica catedrala diu Aradu.

„Ilustrisime si reverendisime Domnule Episcop!”

Multu onorata adunare!

Maiestatea Sa Cesara-Regia Apostolica, Domnulu nostru prē gratiosu, s'a induratu prin prē 'nalt'a resolutiune din 6 iuliu a anului curinte 1865 prēgratiosu a incuviintia, ca eparchiile romane de la Aradu si Caransebesiu se se privēscă de constituite din diu'a 15 iuliu 1865. de la carea diua legatur'a, carea pana acuma a sustatu cu Metropoli'a greco-orientala de la Carlovietiu, de totulu s'a subordinatu jurisdictiunei Metropolitane a Archiepiscopului si metropolitului romanilor greco-orientali d'in Ungaria si Transilvania.

Despre constituirea acēst'a noua a diecesei Aradane, precum si despre infiintarea episcopiei la Caransebesiu, s'a induratu Maiestatea Sa cesara si Regia Apostolica pe sem'a eparchiilor numite prē gratiosu a da documinte prin Diplomele providute cu prē 'nalt'a-i subscriere.

Ce se atinge de Diplom'a Ces. reg., carea documentēza nou'a constituire a Eparchiei Aradane, eu amu fostu norocosu a primī misiunea cea onorifica, ca diplom'a acēst'a se Ti-o inmanuezu Ilustrisime si Reverendisime Domnule Episcop, care diploma va se fia unu razimu alu bisericeii romane grecorientale, alu careia cuprinsu pentru romanulu de beseric'a acēst'a, este o viētia de multu dorita, diu care motive nainte de inmanuare afiu de lipsa in audiulu multu onoratei adunari a publicā diplom'a acēst'a, precumu in testulu originalu latinu asia si in limb'a bisoriceii sēu a poporului, adeca in limb'a romana; dreptu ace'a se finu cu luare a minte: Diplom'a suna precum urmēza:

(aci Diplom'a s'a cetitu cu vōce inalta prin Dnulu protonotariu comitatusu *Nicolau Philimonu* ca actuariu ad hoc in limb'a latina a testulu originale, si in traducere romana, precum vediuramu mai sus).

Publicandu-se diplom'a acēst'a a auditu onorat'a adunare cuprinsulu gratiei imperatēscî, si reprezentantii comunelor bisericesci din Eparchia Aradana, sunt in stare a duce comunelor respective scire si mangaiere despre unu viitoriu mai frumosu pentru romanii de releaga greco-orientala, sunt in stare ca martori de vediutu si audiū a asigurā pe acelea-si comune despre grigea cea parintēscă a Maiestatei Sale Inaltu, carele s'a induratu in diplom'a sa prē 'nalt'a a da romanilor unu sboru pentru tōte tempurile.

De alta parte nu potu face se nu amintescu si ace'a, cā romanii, acarora credintia nefranta catra Maiestatea Sa Ces. si reg. Apostolica si catra prē 'nalt'a casa Domnitōre Habsburgo-Lotaringica stralucesce cu fapte curate, acuma prin o noua si prē mare gratia a Maiestatei Sale Ces. reg. si mai tare sunt chiamati in tōte jurstarile a se intōrce catra Monarculu lorū celu prē gratiosu, de la Monarculu acēl'a a cere tōte cele drepte, si pentru Monarculu acēst'a a fi gat'a tōte a jertfi, cantandu despre Monarculu nostru acēsta cantare a bisericii: cā e bunu, cā e dreptu, cā in veci e mil'a lui.

Mai este o jurstare, carea nu o potu trece cu tacerea, si ace'a este prevenerand'a persōna a Episcopului diecesei Aradane a presantiei Sale, Ilustrisimului si Reverendisimului Domnu Episcopu, parintelui Procopiu.

Ilustrisime si Reverendisime Domnule Episcop!

Actulu de fatia este o serbatōre plina de bucuria, o serbatōre dupa carea romarii de multu au insetosiatu, si multu s'au ostenitu. In eparchia carea prin gratia Monarcului e incredintia ingrigirei parintēscî a Presantiei Tale, stā numerulu sufletelorū pana la 600,000 si aceste suflete tōte intr'unu tonu lauda pre Dumnedieu, avendu-Te de Archiereu pre prēsanti'a Ta cunoscutu fiindu tuturor, cumca in partile aceste ale Monarciei Austriace, Prēsanti'a Ta prin desluciri archieresci, prin iubire de dreptate, prin ingrigire parintēscă si prin necrutare de ostenele si

spese, multu ai inaintatu deslegarea intrebarilorū nascute la infiintarea Eparchiilorū romane greco-orientale.

Dupa aceste voiescu a trece la deslegarea misiunei mele, si a primī predarea pregatiossei diplome; primesce dara Ilustrisime si Reverendisime Domnule de la mine diplom'a Ces. reg. care de astadi nainte se pune in manile prēsantiei Tale si a urmatorilorū prēsantiei Tale primesce urarile din adenculu animei mele: ca Dumnedieu a totu poterniculu se te tiena in multi fericiti ani in sanatate si bucuria, spre a pote guvernā turm'a incredintia grigei parintēscî. Era pre voi fii Diecesei Aradane si frati de o biserica ve provocu, ca in tōte timpurile se ve aduceti aminte de gratia Maiestatei Sale Imperatului si Regelui nostru Franciscu Iosifu, pre carele Domnulu Dumnedieu se ni-lu tiena multi si fericiti ani, ajutandu-lu pre acestu Monarcu prēgratiosu, ca se pōta pune sub piciōre pre totu vresimasiulu si pismasiulu.

Ve provocu mai departe, ca urmarindu credintiosu demandarea prē'nalta, scrisa in diplom'a, carea vi s'a publicatu, — se dati Archiereului Vostru ascultare cuviintōsa.

Binecuvintarea Domnului Dumnedieu se nainteze fericirea Eparchiei Aradane intru tōte tempurile. Aminu!

Dupa acēsta cuvintare primita de catra publicu cu celu mai mare entusiasm, si intrerupta pre desu cu urari si strigari de vivate si se traēscă! Ilustritatea Sa Domnulu Episcopu Procopiu Ivackovicu a respunsu urmatōrele:

Ilustrisime Domnule Comite supremu si Comisariu ces. regescu!

Onorata Adunare!

Iubitiloru Crestini si fii ai mei sufletesci! — Biserica greco-orientale si natiunea nōstra romana sub bland'a si drēpt'a guvernare a Maiestatei Sale, Atotprēluminatului si Domnitoriului Imperatu si Rege alu nostru Franciscu Iosifu antaiulu, prin reinvierea si reactivisarea Mitropoliei nōstre natiunali si prin reconstituirea eparchiilorū natiunali din Aradu si Caransebesiu, au castigatu validitatea unui'a din cele mai de frunte drepturi ale sale; si ēca, astadi in biserica acēst'a noua a Diecesei Aradane se intempla cea de antaia, dar de odata si cea mai solena functiune: publicarea diplomei prē'nalte, in privint'a adnesarii partilorū septemtrionali a le Banatului catra eparchia Aradului; — unu actu, o serbatōre de mare insemnatate, cea mai festiva si insufletitōria. Pentru ace'a vechiamu Iubitiloru! se cantamu cu bucuria si cu indestulare sufletēscă: „Luminēdia-te noule Ierusalime, cā marirea Domnului preste tine au stralucitu; salta acum si te bucura Siōne!”

Si cu adeveratu, bucuria acēst'a a nōstra Domnilorū si fratilorū! e o bucuria mare, o bucuria adveratu crestinēscă si curata, fiindca indemnulu ei este unu actu legalu, intemeiatu pe canōne si corespundietoriu asiediemintelorū bisericeii nōstre. — Natiunea romana de beseric'a greco-orientale prin infiintarea unei Mitropolii natiunali au doritu se ajunga la o stare normala, prosperatōria pentru trebile bisericesci, scolari si fundationali, — au doritu se devina la egalea indreptatire cu coreligiunarii sei in privint'a ierarchica si bisericeasca-administrativa. — In intielesulu acēst'a strinsu canonicu s'au facutu petitiunea Archiereilorū si reprezentantilorū natiunali substernuta Maiestatei Sale, in urmarea careia s'au induratu Maiestatea Sa a aplacidā propunerea santului Sinodu, pentru reinfiintarea Mitropoliei nōstre natiunali.

Cu acēst'a dorintia cea de multi ani a fiilorū natiunei si bisericeii nōstre asta-di Domnilorū! o vedemu implinita; asta-di ostenelele cele multē ale barbatilorū nostri renumiti din prezentu si ale celorlu de pia aducere aminte le vedemu cu celu mai frumosu succesu incoronate!

Pentru ace'a nainte de tōte se aducemu multiamita, lauda si inchinatiune Domnului si Dumnedieului nostru celui in Sant'a Treime maritu: Tatalui, si Fiiului si Santului Duhu, cā au cautatu spre smereni'a nōstra, si ni au facutu marire celu poternicu; cā au scosu din inchisōre sufletele nōstre, cā acum in mangaiere se se marturisēscă numelui lui. — Primesce Dōmne! multiamita nōstra, cā tamāea inaintea ta! redicarea manilorū nōstre, cā jertva cea mai placuta!

Darulu acēst'a alu Domnului nostru Isusu Cristosu, si dragostea acēst'a a lui Dumnedieu Tatalu, s'au reversatu preste noi din pronia cea Dumnedieēscă prin unsulu seu, prin Maiestatea Sa Imperatulu si Regele nostru Franciscu Iosifu antaiulu; pentru ace'a se ne rogamu indurarei lui Dumnedieu: ca pe Maiestatea Sa, prēbunulu Monarcu si Rege alu nostru se-lu mantuēscă d'in tōte nevoile, se-i tramita ajutoriu de sus celu santu, si d'in Siōnu se-lu spriginēscă; se intarēscă sciptrulu lui si se-lu sustiena intru multi si fericiti ani impreuna cu Maiestatea Sa imperatēscă nōstra Elisaveta, si cu tōta domnitōrea casa Habsburgo-Lotaringica!

Ilustrisime Domnule! — Aceea ce adaugă multu la însemnătatea actului serbatorescu de astăzi, este împregiurarea: că Maiestatea Sa au binevoitu publicarea și imanuarea Diplomei pré înalte, privitoare la reconstituirea Diecesei Aradane, a o incredință Ilustrității Tale, pre carele eu și credincioșii bisericești romane gr. orientali multu te pretiuim și te iubim. — Stimă noastră și alipirea către persoana Ilustrității Tale e basată pe înșirile și virtuțile cele rari ale Ilustrității Tale. Credința neclătită și alipirea către pré înaltul Tron; oficioșitatea strinsă, împreunată cu sirguintia și acurătetia; științele și iubirea de dreptate sunt atributele cele nobile ale Ilustrității Tale, cu care ai castigatu stimă tuturor, încrederea guvernului și rangulu de consiliariu aulicu și comite supremu alu comitatului aradanu. — Dumnedieu se te sustienă intru multi și fericiti ani spre folosulu patriei, națiunii și alu bisericești noastre!

Cinstita Preotime, și intru Cristos Diaconie! Proni'a dumnedieșca au binevoitu a me rendui vóue de Arciereu și a me însărcinã cu conducerea trebilor noastre bisericești și în unele parti din Banatu, anume în Protopopiatele: Hasiasului, Lipovei, Temisiorii, Cianadului, Chichindei, și alu Becicherechului-mare. Cu anima curată, cu anima adevărată parintășca, me apropiu către voi, apropiati-ve și voi către mine cu încredere și iubire. — Aceste le dicu vóue, pentru că e aci tempulu și ór'a, în care avem a lucrã cu puteri unite în via Domnului. — Știu pré bine: că sarcinile vóstre sunt grele; că împregiurarile preotimei în cele mai multe locuri sunt apăsătoare; că aveți detorinție multe și respundibilitate mare; — înse sarcin'a acést'a și greutatele acéste le veti învinge prin serguintia, îndelunga răbdare și prin rogatiuni către Dumnedieu, carele v'a pus pre voi spre slugib'a acést'a cu lucrarea Duhului santu, ca se aduceți jertva necuruntă pentru peccatele lumei. Rogati-ve dar' lui Dumnedieu, se ve învrednicéșca a slugi fara prichana santului seu Altariu, după chiamarea vóstra cea preotieșca, ca așa și voi se aflați plat'a credincioșilor și a ispravnicilor celorlalte întiepti în diu'a cea mai mare a dreptei sale resplatiri.

Onoratiilor Domni și Iubiților fii sufletești din partile Banatului adnesate către Dieces'a acést'a! primiți din parte-mi multamire pentru înfacișirea vóstra la acést'a festivitate; primiți binecuvântarea Arciereului vostru, și rogatiunile lui cele mai ferbinti către Dumnedieu: ca elu atotputernicul camerile vóstre se le imple de bunetati, pre pruncii voștri se-i créșca; teneretiele lor se le îndreptedie; pre cei slabi la inima se-i mangae; vedurilor se le ajute, și pre seraci se-i spriginéșca.

Dómne Dumnedieu! primescă rogatiunea acést'a, că tu esti ajutoriulu celor lipsiti, și scaparea celor ce alérga la tine, și tie se cuvine tóta mărirea, cinstea și închinatiunea, Tatălui, Fiinului și Santului Duhu, totdeun'a acum și pururea și în vecii vecilor Amin. —

Dupa finitulu acestei cuventari, Préonoratulu Domnu Constantin Gruiciu protopopulu Hasiasului, din Banatu, intru o cuventare scurta înse fórté bine nimerita, din partea clerului și poporului din partile Banatului adnesate diecesei Aradane a bineventatu pre Ilustritatea Sa Domnulu Episcopu Diecesanu, și i-a dechiaratu omagiulu cuvințiosu.

Încheiandu-se aceste formalitati, — prin Ilustritatea Sa Domnulu Episcopu diecesanu în fruntea alor 8 protopopi și preoti, s'a celebratu Sant'a liturgia, în decursulu carei-a facandu-se rogatiunile îndatenate pentru îndelunga sanetate a Maiestatei Sale Imperatului și Regelui și întregi case Domnitórie, — corulu a cantatu „Multi ani“ și „Imnulu poporale“, éra tréscurile resunau salvele competente.

Ilustritatea Sa Domnulu Comisariu Regescu a asistatu până la finitulu Stei liturgii, — candu apoi între sunetele clopotelor și salvele tunurilor plecă către cas'a comitatului, petrecutu de nou prin cei 16 deputati în 8 carete, cari esmisi din senulu publicului coadunatu avura onóre de a lu-chiamã și de a lu-petrecu pre Ilustritatea Sa și la biserică.

Din incidintele acestei solonitati parintele Antoniu Jurma a compus următoarele

Versuri de Bucuria.

Frați Romani ve bucurati
Si din anima saltati!
Căci de daru adi ne-am umplutu
Cari credință ne-am ținutu.

Éta tempulu că-a sositu
Tempulu celu de multu doritu,
Diu'a nóptea ce-am cautatu
Astăzi noua ni s'a datu.

Darulu celu nepretiuitu,
Barbatulu celu mai maritu —
De pré demnu Archiereu
Pentru bunu poporulu seu;

Pentru bunii fii romani
Pentru bravii Banetiani,
Cari din anima-lu dorescu
Si pre elu tare 'lu iubescu.

O parinte luminatu!
De imperatulu nóa datu,
Primesce-ne pre noi toti
Ai lui Traianu stranepoti.

Pre Romanii din Banatu
Împreuna-i la Aradu,
Fi-ne tata bunu și dreptu
Strange-ne pre toti la peptu.

Din Banatu ai fostu nascutu,
Unde lumea ai vediutu.
Fericitu esti micu Banatu
Pentru darulu ce ni ai datu!

O maica romanéșca
Memori'a-ti traéșca!
Pre Procopiu l'ai nascutu
Romanesce l'ai crescutu.

Tu aléș-a-ntre mueri
Primindu darulu celu din ceriu,
Ca maic'a lui Constantinu
Primulu imperatu creștinu.

Ea crucea candu a aflatu
Din sufletu s'a bucuratu!
Bucurate și tu dar'
Pentru acestu maritu daru.

Căci ai nascutu fiu romanu
L'ai adepătu la-alu teu sinu,
Fiu romanu cu sentiu curatu
Cu caracteru nepatatu.

Salta-in ceriu la Dumnedieu,
Er' noi diosu cu fiulu teu
Adi, cand ór'a a sositu,
Cand noi toti ne-am întrunitu;

Pre Dumnedieu se-lu laudamu
Sentiendu un'a se strigamu:
Traiéșca romanii toti
Ai lui Traianu stranepoti!

Se traéșca-imperatulu
Franciscu Iosifu înaltulu,
Intru multi ani fericiti
De mărire impletiti!

Susu Andreiu de Siagun'a
Celu maritu totdeun'a,
Marele Metropolitu
De toti Romanii iubitu!

Pre Procopiu Archiereu
Prémarindulu Dumnedieu,
Se-lu tiena-întregu sanetosu
Spre a bisericești folosu!

Se traéșca fericitu
Căci de Romani e iubitu,
Er' Romanii-împreunati
Totdeun'a fia frați!